

Viljar Lubi

majandusarengu asekanstler
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Viljar.Lubi@mkm.ee

Teie: 30.07.2020a. RE: töögrupp

Käsitöö ja meenete tootmine ning müük Eestis

Vastuseks Teie kirjale 30.07.2020 lisan kogu suveniirisegmendi kirjelduse ja tegutsemismudelid. Valdkonda kuulub lisaks meenetele ja käsitööle ka kogu muu loovmajanduse osa e. keraamika, kunst ning muu dekoratiivtoodete disain, tootmine ja müük (edaspidi suveniiriturg ja suveniiripood).

Meened OÜ asutati aastal 2002. Ettevõtte põhitegevus on puidust dekoratiivesemete tootmine ja müük. Meened OÜ on Salvo Suveniirid järeltulija ning ettevõttega seotud isikud on valdkonnaga tegelenud ligi 50aastat. Meened OÜ-l on üle 600 kliendi üle kogu maailma. Anname tööd kümnetele eesti inimestele, puudega inimestele, inimestele kellel on tööjõuturul madalam konkurentsivõime jne.

Tallinna ja muu Eesti suveniirituru olukord on erinev. Tallinna suveniirituru suurus on kuni 10 korda suurem kui muu Eesti kokku. Põhjuseks suurem turistide arv ja rikkam tarbija. Tallinnas on ka suurim võimalus suveniiriturul edu saavutatada ja ära elada. Lisaks Tallinna vanalinnale, asuvad suveniiripoed lennujaamas, sadamas, kaubanduskeskustes, turgudel, muuseumites, vaatamisväärsuste juures jne. Uus menukoht on Telliskivi loomelinnak, kus asub mitmeid uusi, värskest tekkinud ja eelkõige trenditeadlikumale kliendile suunatud poode, salonge, butiike, ateljeesi ja töökodasi.

Millal ja kes ostab suveniire? Eelkõige ostab suveniire USA, Hiina ja Vene turist.

Suveniirihooaeg on suvel, siis saabuvad muuseas ka kruisilaevad Tallinna sadamasse. Kruisituristid siirduvad eelkõige Tallinna vanalinnale, - vanalinn on ka põhjus, miks kruisilaevad Tallinnasse tulevad. Need üle poole miljoni turisti, 5 kuu jooksul, jätvavad suveniiripoodidesse rohkem raha kui kõik teised turistid kokku. Suurim hulk USA turiste saabuvad Tallinnasse just nii.

Uus trend viimase 5 aasta jooksul on Hiina turistid. Turiste tuleb sealt kandist rohkemgi, Filipiinid, Malaisia, Korea, Hongkong... Need turistid saabuvad Tallinnasse eelkõige Helsingist.

Ja muidugi Vene turistid, kelle suur osakaal Tallinnas on seotud eelkõige kohaliku vene kogukonnaga. Väga palju on sugulasi, väga palju on sõpru, sest kohalik vene kogukond käib tihti Venemaal.

Lisaks sellele, et just nemad (USA, Hiina, Vene turistid) suveniire ostavad, ei peatu nad peaaegu mitte kunagi hotellides. Kõik need turistid on 2020 suvel jäänud tulemata. Hinnanguliselt on see kokku 1,5 milj. külastust.

Euroopa turistid, kes suveniire ostavad, on kaugemad riigid nagu Hispaania, Itaalia, Prantsusmaa.

Suveniiriäris kehtibki reegel, et mida kaugemalt tuled, seda tõenäolisemalt ostad.

Soomlased ja lätlased suveniire ei osta, nende jaoks ei ole Eesti „välismaa“.

Ka eesti inimesed või siseturistid ostavad suveniire ainult siis, kui nad kuhugi välismaale reisides külla sõidavad.

Kuna kõik need turistid ja kõik need põhjused on 2020 aasta kevadest kadunud, on suveniirimüüjate kahjud isegi kuni 100% käibest. Müügi puudumine on totaalne.

Allakirjutanu hinnangul on Eestisse saabumata jäänud umbes 2,5 milj. turisti ning ära on jäänud vähemalt 3 milj. ostu.

Kui palju turist Eestisse raha jätab? On küsimus statistikaametile, kuid selge on see, et saamata jäänud summad ulatuvad sadadesse miljonitesse eurodesse ning kogu turismisektori puhul on see üle miljardi ja seda alles kriisi alguses!

Kui Eesti SKP oli 2019 aastalal kuni 30 miljardit eurot, siis turismi osa selles oli 10 – 15%.

Meened OÜ www.suveniirid.ee

Katusepapi 11,
11 412 Tallinn
ESTONIA

Reg. no. 10892778
VAT no. EE100785270
Telefon +372 621 3004
Faks +372 621 3004

Bank account no. 22 10 20 18 96 12
IBAN no. EE282200 221020189612
Swift-Code: HABAE2X
Swedpank 767

Nüüd kus on selge, et suvi on lõppemas ja raha ei ole teenitud, ei ole ka millestki hooajaväliselt (oktoober kuni aprill) ära elada.

Mis saab siis kui suveniirimüüjad lõpetavad oma tegevuse?

Hinnanguliselt on Eestis poode kelle põhitegevus on käsitöö ja suveniiride müük, kuni 700tk.

Kuna Eestis pole taasiseseisvumisest alates inimeste liikumist kunagi piiratud, siis on reisilembusele üles ehitatud suur hulk ärisi.

Kui mujal Eestis on suveniiripoed justkui küla keskused, mis seovad endaga ka toitlustuse, majutuse, turismiinfo jms. Siis Eesti linnades on suveniiripoed pigem nagu kultuurimajad, kus saab käia kaupa imetlemas, katsumas, ostmas. Väljaspool Tallinnat ongi suveniiripoed turistidele nn. kultuurikantsid (käsitöö on Eestis rahvuskultuur).

Tallinn on suure suveniirituru tõttu võimaldanud tekkida lausa suveniiritööstustel.

Meened, Nordic Gifts, E.Strauss, Elina Tiik, Muhu Puidukoda, Etnoland, Pins jne. on näide ettevõtetest, kus käsitööd tehakse tööstuslikult. Lisaks kohalikule turule tehakse neis suveniire ka ekspordiks. Eksport toimub eelkõige allhankena e. tellija näidiste ja kavandite alusel. Hulk selliseid ettevõtteid on nõudluse rahuldamiseks alustanud lisaks ka vahendustegevusega e. oma näidiste ja kavandite alusel valmivad suveniirid näiteks Hiinas, Leedus, Poolas jne. Oma disainile lisaks, vahendatakse ka tarnijate enda disainitud tooteid.

Hinnanguliselt on Eestis ettevõtteid kelle põhitegevus on käsitöö ja suveniiride tootmine, kuni 100tk

Tallinna suuremad suveniiripoed suhtlevad üldjuhul otse tootjatega. Just Tallinna suveniiripoodides on lisaks Eesti toodangule ka mujal toodetud suveniire. Tallinnas, kus konkurents on tihe, tuleb see suveniirimüüjale kasuks.

Samas, kui vaadata näiteks Soome ja Rootsi suveniiripoode, siis seal on jälle palju Eestis toodetud suveniire, seega, kui sa kusagilt suveniiri ostad, ei tea sa kunagi, kus see valmistatud on.

Kuna valdkonnas valitseb tihe konkurents ja hooajalisus, siis ettevõtted kasutavad tihti laenu raha.

Laenu võetakse kauba, inventari, seadmete, kinnisvara jmv. hankimiseks. Edukad ettevõtted just nii kasvavadki, samm sammult, aasta aastalt. Enamus sellistel ettevõtetel on märkimisväärsed laenukohustused ja suured igakuised laenu tagasimaksete summad.

Millised majandusalad on suveniiriäriaga seotud?

Suveniiri-, käsitöötootjad kasutavad oma tootmises erinevaid teenuseid, tarnijaid ja materjali.

Meened OÜ näiteks hangib erinevatelt tootjatelt puidust treitooteid, vineeri, puitu. Erinevaid värve, lakke. Pakkematerjali- kilest, papist, plastikust. Karpe, etikette, naelu, kruvisi, saage jm tööriistu ja -vahendeid. Riidet, vilti, metallist pooltooteid jne Need kõik on Eesti ettevõtted. Lisaks kasutatakse sadu muid erinevaid tooteid, tootjaid, materjale, teenuseid, et suveniiritööstus saaks toimida.

Ka kõik need ettevõtted on tellimuste ja ostude puudumise tõttu sattunud raskustesse.

Muidugi ka kõik need käsitööettevõtted, kes oma tooteid läbi suuremate tarnijate nagu Meened edasi müüvad.

Ka mujal Eestis on kohalik suveniiripood kohaliku käsitöölise väheseid võimalusi oma käsitööst ära elada. Kohalikud suveniiripoed müüvadki eelkõige kohaliku käsitööd, seega on nad kohalikule kogukonnale ka majanduslikult olulised. Maal, kus võimalusi raha teenida on piiratud, on just käsitöö see mis aitab elama jääda ja elama jääda sellesse samasse kogukonda, linna, külla, tallu...

Hinnanguliselt on Eestis käsitöölisi, kuni 1000 isikut.

Mis saab siis, kui suveniirimüüjad enam kaupa ei osta?

Kui suveniirimüüjad kaotavad oma sissetuleku e. nende kaupa enam ei osteta, ei osta ka nemad enam oma tarnijatelt kaupa. Kui turism on keelatud üle maailma, ei osta ei Tallinnas, Pärnus, Helsingis, New Yorgis ega Tokios keegi suveniire ja praegu ongi kogu maailmas suveniirimüüjate, -tootjate ning käsitöölise tegevus peatunud.

Esimese lainena lähevad kinni suveniiripoed.

Kui suvi lõppeb, siis hinnanguliselt kuni 90% kõigist suveniiripoodidest vähemalt Tallinnas suletakse. Teatud piirkondades, nagu näiteks vanalinnas, järgneb sellele kinnisvarakriis, sest ilmselt suletakse ka enamus toitlustus ja vabaajaveetmisesutusi, toidupoode jne. Lisaks sellele, et vanalinnast kaovad ära kõik ärid, kaob lisaks turistidele sealt ära ka kohalik tarbija, selline saatus võib ees oodata kõiki Eesti linnade keskusi.

Teise lainena lõpetavad oma tegevuse käsitöölised. Nad valivad teise töö ja karjääri.

Kolmandaks koondavad suveniiritootjad oma töötajad ning ettevõtted kaovad.

Neljandaks lõpetavad oma tegevuse ka valdkonnaga seotud muud väikeettevõtted.

Ja siis viies ja kuues ja seitsmes tagasisilõök, nagu doomino, ning lõpuks tarneahelad kaovad ja valdkonna taastumine muutub võimatuks.

Seega kui lähiajal ja kiiremas korras reaalselt ja mõistlikult toetust ei saada, on 2020a. lõpuks suveniiri ja käsitöövaldkond laostunud.

Selge on see, et taastamine on odavam ja ka kiirem, ka töökohti on nii võimalik kiiremini tagasi luua, kui ettevõtlust uuesti ülesehitada. Kes saavad olema need ülesehitajad ja kui raskeks ja pikaks kujuneb kriisijärgne aeg, võib vaid spekulereida.

Allakirjutanu hinnangul on iga üksik suveniirivaldkonna toetuseks antud 1 euro võimeline tagasi tooma kuni 10 eurot, seda maksude, töökohtade, üldise tarbimiskasvu, oskuste, kogemuste, innovatsiooni, integratsiooni, maaelu edendamise, ettevõtluse, stabiilsuse ja turvalisuse säilimise ning Eestit (hinnatud reisisihtkohana ja inimestele mõeldud riiki) hoidva maine näol.

Suveniirimüüjaid ja -tootjaid esindav initsiatiivgrupp mis koosneb kuni viiest (5) isikust, soovib Teiga kohtuda ja rääkida meie muredest OTSE, ilma vahendajateta.

Ühtlasi, valdkonna majandusraskusi arvestades ja kriisist väljumiseks, teeme allolevad ettepanekud:

1. Suveniirimüüjad ja -tootjad tuleks kohe ja kindlasti lisada turismivaldkonda ning kõik turismivaldkonda suunatud toetused ja kampaaniad peaks nüüd ja edaspidi hõlmama ka suveniirimüüjaid ja -tootjaid.

2. Suveniirimüüjatele, -tootjatele tuleks kompenseerida mai kuu turismivaldkonna toetustest väljajäämine. Toetust tuleks anda samadel tingimustel nagu hotellidele e. tagastamatu abina, ettevõtete 2019 aasta riigi poolt maksustatud maksumäära ulatuses (kuid mitte rohkem kui 60 tuh. eur).

3. Suveniiri, meenete ja käsitööettevõtetele tuleks kompenseerida majanduskahjud, mida Vabariigi Valitsuse 12.03.2020 korraldus nr. 76: „Eriolukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil“, neile tekitas. Kahjud tuleks kompenseerida 2019 aasta käibe suuruse ja 2020 aasta sama perioodi käibe võrdluse järgi tehtud valemi alusel.

4. Suveniirimüüjad, -tootjad, käsitööettevõtted peaksid olema kuni 2021 aasta lõpuni vabastatud kõikidest (ka kohalikest) maksudest ning nende püüdlustel oma ärisi säilitada, taastada ja elus hoida, ei tohiks takistada ükski administratiivne ja riiklik piirang ning kohalike ametnike voli.

5. Suveniirimüüjate, -tootjate, käsitööettevõtete toetuseks tuleks teha analoogne meediakampaania nagu „Puhka Eestis“ mis tutvustaks erinevaid tootjaid, tegijaid, poode, inimesi jne. Räägiks nende lugusi, kutsuks ostma jne. Kampaania üks eesmärke oleks ka valdkonna maine parandus.

Kõigi nende toetusmeedete suurus ja ulatus peaks arvestama juba tekkinud, kuid ka lähitulevikus tekkivat kahju ja ta peab olema piisav, et aidata käsitöö- ja suveniirivaldkonnal üle elada VÄHEMALT järgnevad 9 kuud (sügis, talv, kevad).

Abi vajavad eelisjärjekorras Tallinna suveniiri ettevõtted sest siin on kriis kõige laiahaardelisem ja kriitilisem.

Ja just praegu peaks iga otsustaja ja poliitik endalt küsima: kes eesti inimesed ja Eestimaa on loodud nende jaoks või on nemad loodud eesti inimeste ja Eestimaa jaoks!

Lugupidamisega

Madis Medri

Juhatuse liige **Meened OÜ** (kliendiks 691 edasimüüjat/ suveniiripoodi)

Juhataja **Tallinna Käsitöömess MTÜ** (liikmeks 324 käsitööettevõtjat)

+372 51 39 227

madis.medri@suveniirid.ee

Meened OÜ www.suveniirid.ee

Katusepapi 11,
11 412 Tallinn
ESTONIA

Reg. no. 10892778
VAT no. EE100785270
Telefon +372 621 3004
Faks +372 621 3004

Bank account no. 22 10 20 18 96 12
IBAN no. EE282200 221020189612
Swift-Code: HABAE2X
Swedbank 767